

НАН УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ В.К. МАМУТОВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»
(ДУ «ІЕПД ІМЕНІ В.К. МАМУТОВА НАН УКРАЇНИ»)

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО САМОСТІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ
ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ
«ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ В. К. МАМУТОВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Вченої ради ДУ «ІЕПД
імені В.К. Мамутова НАН України»
(протокол від 26 червня 2023 р. № 12)

Голова Вченої ради ДУ «ІЕПД
імені В.К. Мамутова НАН України»

Володимир УСТИМЕНКО

26 червня 2023 р.

Введено в дію наказом
директора ДУ «ІЕПД
імені В.К. Мамутова НАН України»
від 26 червня 2023 р. № 35/23А

Київ
2023

1. Загальні положення

1.1. Положення про самостійну роботу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі - Положення) Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України» (далі - Інститут) розроблено з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», інших актів чинного законодавства, локальних актів Інституту щодо організації освітнього процесу.

Положення регламентує порядок організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – здобувачі).

Упровадження новітніх технологій навчання, розвиток науково-методичного та матеріального забезпечення навчально-виховного процесу, поступова інтеграція вітчизняної системи освіти до європейської та світової зумовили необхідність і можливість поетапного скорочення аудиторних занять та збільшення годин на самостійну роботу.

1.2. Підготовка висококваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці, а також здатних до компетентної, відповідальної й ефективної діяльності за своєю спеціальністю неможливе без підвищення ролі самостійної роботи, спрямованої на стимулювання їх професійного зростання та виховання їхньої творчої активності.

1.3. Самостійна робота - невід'ємний складник підготовки здобувачів в Інституті. Самостійна робота є однією з форм оволодіння навчальним матеріалом поза межами обов'язкових навчальних занять. Її спрямовано на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами за час навчання, їх поглиблення, набуття і удосконалення практичних навичок та умінь щодо відповідних спеціальностей та напрямку.

1.4. Це Положення визначає вимоги та умови, що необхідні для організації самостійної навчальної й наукової праці здобувачів, та спрямоване на вирішення таких завдань: створення умов для реалізації єдиного підходу викладачів до організації самостійної роботи; сприяння формуванню у здобувачів навичок самостійної навчальної, науково-дослідної та практичної роботи, а також розвитку й поглибленню професійних наукових і практичних інтересів здобувачів; формування професійних якостей, знань, умінь і навичок майбутніх фахівців, а також створення умов для гармонійного розвитку особистості здобувача.

2. Організаційно-методичне забезпечення самостійної роботи

2.1. Навчальний час, відведений на самостійну роботу, регламентується робочим навчальним планом і повинен складати не менше, ніж 1/3 і не більше, ніж 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення окремої навчальної дисципліни.

2.2. Головною метою самостійної роботи є формування пізнавальної активності, засвоєння ним основних умінь та навичок роботи з навчальними

матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості здобувачів тощо.

2.3. Основними завданнями самостійної роботи є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні світових стандартів.

2.4. Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою вивчення конкретної дисципліни, завданнями та рекомендаціями викладача.

2.5. Самостійна робота охоплює: підготовку до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських тощо); виконання завдань з навчальної дисципліни протягом семестру; роботу над окремими темами навчальних дисциплін відповідно до навчально-тематичних планів; підготовку до практики та виконання завдань, передбачених практикою; підготовку до всіх видів контрольних випробувань, у тому числі до модульних і комплексних контрольних робіт; роботу в наукових гуртках, семінарах тощо; участь у роботі факультативів, спецсемінарів тощо; участь у науковій і науково-методичній роботі відділів; участь у наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, конкурсах тощо.

3. Організація самостійної роботи

3.1. Організацію самостійної роботи здійснюють відділи, які розробляють необхідну документацію, що регламентує самостійну діяльність здобувачів.

3.2. Збільшення частки самостійної роботи і зниження аудиторного навантаження викладачів передбачає відповідне збільшення кількості академічних годин, що відводяться на контроль знань здобувачів (контроль самостійної роботи), поточні групові й індивідуальні консультації, індивідуальну роботу, розроблення науково-методичних і навчальних матеріалів.

3.3. Організація й контроль ходу і змісту навчальної самостійної роботи і її результатів здійснюються відповідно до графіків контролю самостійної роботи, що розробляються і затверджуються відділами.

3.4. З власної ініціативи відділи можуть проводити навчальні, наукові й науково-практичні заходи (конференції, конкурси, симпозіуми тощо).

3.5. Організація самостійної роботи спрямовується на оволодіння вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання статистичної інформації;

- написання повідомлень, рефератів, доповідей з проблем курсу, підготовка фіксованих виступів;
- проведення експериментальних досліджень, передбачених певними темами і розділами курсів дисциплін;
- застосування набутих знань для розв'язання практичних завдань.

4. Зміст і види самостійної роботи

4.1. Самостійна навчальна й науково-дослідна робота, як складник навчально-виховного процесу, виконується здобувачами під керівництвом викладача, що здійснює аудиторну роботу в цій навчальній групі. Викладачі відділу для виконання здобувачами завдань із самостійної роботи розробляють методичні рекомендації з чітко складеними планами, списком літератури, коротким (тезисним) викладом теоретичного матеріалу.

4.2. Передбачається виконання таких видів самостійної роботи:

- робота з підручниками, навчальними посібниками, дидактичними матеріалами;
- розв'язування задач;
- виконання вправ;
- написання рефератів;
- підготовка презентацій;
- самостійні спостереження;
- виконання описових робіт, домашніх завдань, практичних, контрольних робіт, проектів тощо.

4.3. Індивідуальні завдання сприяють поглибленому вивченню здобувачем теоретичного матеріалу, закріпленню і узагальненню отриманих знань, формуванню вмінь використання знань для комплексного вирішення відповідних професійних завдань. Види, термін виконання і захисту індивідуальних завдань з певних навчальних дисциплін визначаються їх робочими програмами та розкладом занять. Індивідуальні завдання виконуються здобувачами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з боку викладача. Наявність позитивних оцінок, отриманих здобувачем за виконання самостійних індивідуальних завдань, є необхідною умовою допущення до семестрового контролю з даної дисципліни.

4.4. Реферати - це види індивідуальних завдань, які передбачають вирішення конкретних практичних навчальних задач з використанням відомого, а також самостійно вивченого теоретичного матеріалу. Складником такої роботи можуть бути програмні продукти та графічний матеріал, який виконується відповідно до чинних нормативних вимог та із застосуванням комп'ютерної графіки. Ці види індивідуальних завдань повинні сприяти поглибленню і розширенню теоретичних знань здобувачів з окремих тем дисципліни, розвивати навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою.

4.5. Час, що відводиться на самостійну роботу з кожної навчальної дисципліни, визначається навчальними програмами тощо.

4.6. Викладачі відділів можуть розробляти, окрім навчальних програм з дисципліни, інші методичні документи, які сприятимуть досягненню високої якості виконання самостійної роботи.

5. Методичне забезпечення самостійної роботи

5.1. Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних матеріалів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій та практикумів (у т. ч. на електронних носіях) тощо.

5.2. З метою методичного забезпечення самостійної роботи викладачами відділів можуть розроблятися наукові та методичні посібники із їх подальшим виданням у друкованому вигляді та (або) в електронному варіанті як підручники, збірники тестів та ситуаційних задач, посібники до самостійного вивчення всіх розділів курсів та окремих складних тем тощо. Методичні посібники мають бути розроблені з урахуванням специфіки різних видів самостійної роботи, а також визначена система оцінювання результатів проведеної самостійної роботи.

5.3. Методичні рекомендації щодо самостійного вивчення навчального матеріалу повинні містити в собі вказівки щодо терміну, обсягу засвоєння матеріалу з зазначенням навчальних і наукових видань, питання для самоконтролю, тести, контрольні завдання, приклади оформлення самостійної письмової роботи.

6. Матеріально-технічне та інформаційне забезпечення самостійної роботи

Для повноцінної і творчої самостійної роботи у вивченні навчальних дисциплін та здійснення науково-дослідної роботи різних рівнів складності необхідна матеріальна база з використанням сучасних інформаційних технологій.

6.1. Умови для виконання самостійної роботи створюються всіма відділами Інституту з використанням їх матеріальної та інформаційно-технічної бази та обладнання.

6.2. При організації самостійної роботи з використанням складних систем доступу до інформації (наприклад, комп'ютерних баз даних) передбачається можливість отримання консультації з боку фахівця.

7. Контроль самостійної роботи

7.1. Результати самостійної роботи оцінюються викладачем відповідної навчальної дисципліни, а в окремих випадках і відділом в цілому.

7.2. Форми контролю самостійної роботи обираються викладачем з таких варіантів: індивідуальний або колективний проект, передбачений навчальною програмою з дисципліни або окремих модулів, що потребують формування практичних навичок і умінь здобувачів; поточний контроль на основі виконання практичних робіт; поточний контроль засвоєння знань на основі оцінки усної відповіді на питання, повідомлення, доповіді тощо (на практичних або семінарських заняттях); вирішення ситуаційних задач; конспект, виконаний з теми, що вивчалася самостійно; тестування, виконання письмової контрольної роботи; рейтингова система оцінки знань; звіт про науково-дослідну роботу (її етапи, частини тощо); стаття, тези виступу та інші публікації в науковому, науково-популярному, навчальному виданні тощо за підсумками самостійної навчальної й науково-дослідної роботи.

8. Рекомендації до критеріїв оцінювання знань

8.1. При розробленні критеріїв системи оцінювання якості навчання необхідно враховувати три основні компоненти:

Рівень знань:

- глибина знань;
- рівень мислення;
- уміння систематизувати знання по окремих темах;
- уміння складати розгорнутий план відповіді;
- давати точні формулювання;
- правильно користуватися поняттєвим апаратом;
- культура відповіді (грамотність, логічність і послідовність викладу);
- навички і прийоми виконання практичних задач.

Навички самостійної роботи:

- уміння пошуку необхідної літератури;
- орієнтація в потоці інформації щодо обраної спеціальності;
- навички ведення записів (складання простого і розгорнутого плану, конспекту, реферату, виступу, а також навички науково-пошукової роботи).

Уміння застосувати знання на практиці:

- реалізація на практичних, семінарських заняттях;
- виконання індивідуальних завдань під час проходження практики.

При розробленні критеріїв оцінювання самостійної роботи враховується специфіка кожної навчальної дисципліни.

9. Заключні положення

9.1. Положення затверджується рішенням Вченої ради Інституту й вводиться в дію наказом директора Інституту.

9.2. Контроль за виконанням Положення здійснюють посадові особи Інституту в межах своїх повноважень, установлених у посадових інструкціях.

9.3. Зміни й доповнення до Положення розглядаються й затверджуються Вченою радою Інституту й вводяться в дію наказом директора Інституту.